

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Åbent samråd i Udvalget for Landdistrikter og Øer
Titel	Svar på samrådsspørgsmål K
Målgruppe	Udvalget for Landdistrikter og Øer
Arrangør	Udvalget for Landdistrikter og Øer
Taletid	15 minutter
Tid og sted	Den 7. februar klokken 10.15-11.15 Sted: Mødelokale 2-133

1. Indledning

- Tusind tak for invitationen. Det er et rigtig vigtigt emne, hvordan vi på tværs af de forskellige ministerier sikrer, at der kommer en rigtig god udvikling i landdistrikterne. Jeg vil selvfølgelig fokusere på det, der sker inden for børne- og undervisningsministeriets område. De initiativer, vi har i gang.
- Jeg ser det også som et ønske fra udvalget, at vi på dagens samråd går ind i det som regeringen også er optaget af - som der står i regeringsgrundlagets målsætning - nemlig at der skal være lige muligheder for alle, uanset hvor i landet man bor. Uddannelse er jo et nøgleområde både i forhold til grundskolen, men også i forhold til mulighederne for at få en ungdomsuddannelse.

2. Overordnede uddannelsespolitiske mål

- Helt overordnet vil jeg starte med at sige, at vi i regeringen har en målsætning om, at 95 % af alle unge skal gennemføre mindst én ungdomsuddannelse. I øvrigt en målsætning, som der er en meget bred opbakning til på tværs af partierne.
- For vi ved, at det er så vigtigt, at alle unge faktisk har en ungdomsuddannelse, hvis de skal få lige chancer for at komme videre på enten en videregående uddannelse eller ud på arbejdsmarkedet, hvis de har en erhvervsuddannelse.
- Derudover har regeringen hævet målsætningen i forhold til videregående uddannelse. Målet er, at 60 % af de unge får en videregående uddannelse. Inden for det er det samtidig regeringens mål, at 25 % af alle unge skal gennemføre en lang videregående uddannelse. Vi anser det at få en uddannelse som helt afgørende for at sikre vækst og

velstand generelt for samfundet, men selvfølgelig også i de forskellige regioner i Danmark.

- Det er sådan, at der er ændret på den måde som ministerierne arbejder med uddannelse. Inden for mit regi er det daginstitution, grundskole, ungdomsuddannelse og voksen- og efteruddannelse, som selvfølgelig også har et regionalt perspektiv. Derudover er der lavet et uddannelsesministerium, hvor man har samlet de videregående uddannelser hos Morten Østergaard.
- Jeg forholder mig udelukkende til de uddannelser, der hører til mit ministerium.
- Hvis man ser på statistikkerne i forhold til de 95 %, så er det sådan, at man ikke umiddelbart på statistikkerne kan knytte det op på by kontra land. Der er altså ikke et entydigt billede af, at befolkningen i landkommuner i uddannelsesmæssig sammenhæng klarer sig dårligere end i bykommuner.

- De seneste tal på kommuneniveau fra 2009 viser faktisk, at København og Frederiksberg er blandt de kommuner, hvor færrest får en ungdomsuddannelse, mens jyske kommuner som Lemvig og Holstebro, der har meget store landdistrikter, hører til de kommuner, hvor flest får mindst én ungdomsuddannelse. Så man kan sige, at institutionernes geografiske placering er altså ikke altafgørende, men der er selvfølgelig forskelle, når man kigger på de forskellige kommuner.

3. Tiltag rettet mod landdistrikterne

- Nogle unge i landdistrikterne kan opleve, at udbuddet af uddannelser i deres område er mindre end det, der stilles til rådighed for de unge i byerne. Alle uddannelser og studieretninger er ikke tilgængelige i alle byer. Der er meget forskelligt fra område til område, hvilke ungdomsuddannelser der er, og hvilke udbud der er.

- Det betyder, at unge nogle gange må flytte sig lidt – måske både fysisk og holdningsmæssigt – i forhold til den uddannelse man ønsker sig.
- Derfor er det også vigtigt, når man tænker uddannelse og landdistrikter, at man tænker i alternative løsninger. Der bliver tænkt rigtig godt i alternative løsninger. Det kan for eksempel indebære at flytte til en anden by for at blive optaget på en uddannelse dér. Det kan også indebære at starte op på en anden grunduddannelse end førsteprioriteten.
- Men det kan også være den anden vej. At uddannelsesstederne tænker i, hvordan de kan flytte dele af deres uddannelser ud i mindre byer. Et eksempel er Erhvervsskolen Nordsjælland, som har etableret uddannelsessatellitter med udvalgte grundforløb rundt omkring i byer i Nordsjælland. Grundforløbene passer til de jobs og de unge, der er der. Erhvervsskolen Nordsjælland har rigtig gode erfaringer med uddannelsessatellitterne med grundforløb – i øvrigt i samarbej-

de med kommunerne, som er med til at finde praktikpladser til de unge. Uddannelsessatellitterne betyder, at de unge gennemfører deres grundforløb, og får mod og lyst til at tage rejsen ind til det store erhvervsuddannelsesmiljø, som ligger i Hillerød, og dermed også gennemføre hovedforløbet.

- Så hele tanken om et stort centralt uddannelsescenter med hele viften af uddannelsesveje, men med uddannelsessatellitter ser jeg store perspektiver i. Det kan man også bruge andre steder i landet, og det kan give flere unge lyst til og mod på at gennemføre en ungdomsuddannelse.
- For adgangen til uddannelse skal ikke være forbeholdt de store byer, og det er meget vigtigt at byerne kan spille ind med muligheder til de unge, så dem der måske ikke er så udfarende, ikke bliver tabt under vejs.
- Det handler om mere end uddannelse. Jeg er også optaget af, hvordan man laver et bredere uddannelsesmiljø. Hvordan man kan

samarbejde med foreningslivet, kulturlivet og så videre. Men det vil jeg ikke komme nærmere ind i her. Det er bare for at sige, at det er i det helhedsperspektiv, at flere og flere uddannelsessteder og byer tænker hele tanken om uddannelsescampus.

- Jeg vil komme ind på nogle af de konkrete initiativer, som lægger for i foråret. Det første er taxametersystemet.

3A. Taxametersystemet

- Taxametersystemet indebærer i dag, at de enkelte uddannelsesinstitutioner får penge efter, hvor mange unge der gennemfører en uddannelse hos netop dem. Systemet bygger på den tanke, at alle kan uddannes for samme midler, og at midlerne som udgangspunkt følger den enkelte elev. Det, synes vi i regeringen, er et sundt og godt grundprincip for at fordele midler til uddannelsesinstitutioner.

- Det gør det relativt enkelt og gennemskueligt, hvordan man gør det.
- Selvom tilskudssystemet allerede i dag tager højde for, at institutioner i udkantsområder kan have svært ved at rekruttere nok elever igennem særlige ordninger for udkantsinstitutioner, vil vi i regeringen arbejde for, at tilskudssystemet fremadrettet kan sikre relevante og fagligt bæredygtige uddannelses tilbud i alle dele af landet.
- Derfor vil jeg her i foråret 2012 nedsætte et udvalg, der skal forberede en taxameterreform. Reformen skal sikre, at tilskudssystemet indrettes på en sådan måde, at der bedre kan tages højde for uddannelsesinstitutionernes forskellige geografiske udfordringer, også i ydreområderne. Så systemet i sin grundtanke ikke modarbejder, men understøtter et bredt og varieret uddannelsesudbud i hele landet.
- Taxameterudvalget skal analysere fordele og ulemper ved det eksisterende taxameter-

system og komme med forslag til forbedringer. Det er en ret kompliceret øvelse, for det er et tilskudssystem, som hvert år fordeler mere end 30 milliarder kroner til de selvejende uddannelsesinstitutioner.

- Ud over at udvalget skal kigge på geografi, så skal det også kigge på muligheden for at indføre et socialt taxameter, så der kommer ekstra økonomi til de elever, som ikke nødvendigvis kan få hjælp hjemmefra, fordi forældrene for eksempel ikke har uddannelse. Det giver uddannelsesinstitutionerne lidt bedre mulighed for at løfte de unge i starten af ungdomsuddannelsen. Det ved vi har betydning for, om de unge gennemfører.
- Jeg ser meget frem til udvalgets overvejelser, og hvad det kan føre til af nye idéer til indretning af et fornuftigt tilskudssystem, så de små uddannelsesinstitutioner i de mindre byer også kan overleve. Og vi herigennem kan sikre et varieret lokalt uddannelsesudbud til alle. Det er det første konkrete initiativ, som regeringen tager fat i.

3B. Institutionsstruktur

- Det andet er, at vi kigger på selve institutionsstrukturen.
- For mig er det vigtigt at slå fast, at initiativet til en god uddannelsesstruktur ikke alene er regeringens initiativ. Jeg nævnte før, at man er godt i gang med at tænke i anderledes måder at se på uddannelse. Det er rigtigt vigtigt, at der er et tæt samarbejde mellem den enkelte institution, kommune og region. Herunder at vi som regering kigger på et taxametersystem, som kan holde hånd under sådan et regionaliseret uddannelsesudbud.
- Det handler om, hvordan man lokalt rent fysisk sætter rammerne for den enkelte uddannelse. Det gælder både i relation til den geografiske placering af uddannelsesudbudet, men også i forhold til, hvordan de enkelte uddannelser kan drage fordel af hinanden ved et tættere samarbejde omkring de unge.

- Mulighederne her er mange. Vi vil udarbejde et oplæg med det formål at udbrede kendskabet til de forskellige former for fællesskaber i uddannelsesmæssigt regi, så vi kan lære af hinandens erfaringer. Og hvordan man kan koble forskellige typer af uddannelser med hinanden.
- Forleden var jeg på besøg på Struer Statsgymnasium, det er måske et meget godt eksempel på hvordan man gør det nogle steder, men det er bestemt ikke det eneste. Der har man slået stx og hhx sammen, der er noget 10. klasse. Man samarbejder med lærerne på tværs, har fælles lærerkollegium, trækker på idrætsfaciliteter og man har fælles kantine. Man kan spørge om det betyder noget? Ja, det betyder faktisk noget, at de unge mødes i et fælles uddannelsesmiljø, men fra forskellige uddannelsesveje. Sådant en by som Struer, der også har et opland af unge, kan tilbyde en bredere vifte af uddannelser i stedet for, at det bliver koncentreret i nogle af de større byer. Det kan lade sig gøre, fordi

de slår pjalterne sammen i et fælles uddannelsesmiljø.

- Så hele tanken omkring campus, og hvordan man gør det, vil være noget af det, som vi sender ud i oplægget til inspiration.
- Sådanne fællesskaber har økonomiske stor-driftsfordele, men de meldinger jeg får er også, at modellerne sikrer, at uddannelsesudbuddet bevares i nærområdet. For der er hele tiden diskussioner om, om der er elever nok til, at man kan bevare udbuddet. Der skal jo være en faglig tyngde, både i forhold til lærerkræfter og elever. Det er noget af det vi ser på i ideoplægget, hvordan man kan sikre den kvalitet.
- Når man laver sådan nogle fællesskaberne betyder det også, at de unge i knap så høj grad ender med at falde fra en uddannelse, fordi der er et alternativ tæt på. Igen er unge forskellige. Vi ved at nogle unge flytter sig efter en uddannelse, mens andre ikke gør det.

- Når man har viften af uddannelser samlet samme sted, så er det lettere at se sig selv skifte over, også fordi man stadig er en del af fællesskabet med de unge, der er i lokalområdet.
- 3c. Det fleksible klasseloft
- Jeg vil gerne benytte til at komme med et eksempel på, hvordan vi i arbejdet med de overordnede uddannelsespolitiske målsætninger tænker i behovet for evt. understøttende løsninger for ydreområderne. Vi har netop fået gennemført i forbindelse med finansloven et nyt såkaldt fleksible klasseloft på maks. 28 elever på de gymnasiale ungdomsuddannelser.
- Klasseloftet skal sikre, at klassestørrelsen ikke bliver en barriere for ordentlig indlæring. Der bliver mere tid i undervisningen til eleverne, og de lærer mere, ligesom frafaldet formentlig samtidig bliver mindre.

- I udmøntningen af forslaget har vi været meget opmærksomme på, at forliget ikke må svække uddannelsesmulighederne i ud-kantsområderne, eller give eleverne i ydre-områderne en urimelig transportafstand fra hjem til skole.
- Jeg har derfor i det lovforslag, der netop i disse dage er sendt i høring til de relevante interessenter og organisationer, lagt op til en løsning, der gør det muligt, at gymnasier i ydreområderne kan fravige det nye klasse-loft i disse situationer. Hvis klasseloftet fra-viges, skal der tilføjes ekstra lærerressourcer, og det forudsættes, at anvendelsen tilrette-lægges, så den er til gavn for de elever, der berøres af overskridelsen.

4. Afslutning

- Det skal være mine ord til en start. Om vores overvejelser over, hvordan vi sikrer et godt og stærkt ungdomsuddannelsesudbud, også i yderområderne.
- Tak